

מדינת ישראל

הלשכה המשפטית

תאריך: א' חשון תשי"ע
19 באוקטובר 2009
תיק: א-1-7/29 (כללי)
סימוכין: 508947

לכבוד
מר / גב' _____
פ"ש/ ממוני מע"מ / גובי המכס _____

הנדון: ניהול הליכי שומה במקביל להליך פלילי

בהמשך להנחיות שניתנו בהוראת ביצוע מ"ה 12/93, בחוזר מ"ה 13/2003, בה"ב מיסוי מקרקעין 10/2004 בעניין שבנדון, ובהמשך להנחיות שהוצאו באגף המכס ומע"מ ביום 8.9.2004 בעקבות פסק הדין ברע"א 291/99 ד.נ.ד. אספקת אבן ירושלים ואח' נ' מנהל מע"מ [להלן: "פס"ד ד.נ.ד."], ולאחר שהובאו לידיעתי מקרים בהם לא יושמו כראוי ההנחיות הנ"ל, הריני לחזור ולהנחות כדלקמן:

1. ככלל, אין מניעה חוקית לטפל במישור האזרחי באותם תיקים המנוהלים במקביל בהליך פלילי. הקו המנחה אותנו הוא מיצוי ההליך הפלילי וההליך האזרחי בהקדם האפשרי.

2. כך למשל נפסק בפסק דינו של בית המשפט העליון ברע"א 854/97 לופטין יצחק נ' מוניקה תכשיטים בע"מ כי:

" אין בסיס לטענה לפיה כל אימת שמתנהל הליך פלילי לצד הליך אזרחי באותו עניין יש לעכב את ההליך האזרחי עד לסיום ההליך הפלילי.... מערכת המשפט צריכה לשאוף לכך שמשפטים יתנהלו כסדרם ובמועד שנקבע להם וכי לא יתפתח נוהג של דחיות מיותרות ללא צורך. התופעה של קיום משפטים אזרחיים ופליליים באותו עניין נפוצה למדי. ואין זה ראוי שמשפטים אזרחיים יישארו תלויים ועומדים עד אשר יסתיימו הליכים פליליים באותו עניין".

3. בפסק הדין האמור, ובשורה של פסקי דין שניתנו בהמשך נפסק, כי החיסיון מפני הפללה עצמית אינו מקנה הגנה מוחלטת, המאפשרת הקפאת ההליך האזרחי. נישום זכאי לעשות שימוש בחיסיון

האמור במסגרת ההליך האזרחי בדרך של הימנעות מגילוי כל ראייה שעלולה להפיל במשפט הפלילי. עם זאת, בהתאם לפסיקה יש להבחין בין זכותו של נישום לעשות שימוש בחיסיון מפני הפללה עצמית לבין זכותו שלא לחשוף את קו הגנתו. הזכות שלא לחשוף את קו הגנתו של נאשם הינה זכות הנגזרת מזכות השתיקה, וזכות זו עומדת לנאשם אף ורק במסגרת ההליך הפלילי. מחוץ למסגרת ההליך הפלילי אין עומדת לנאשם זכות השתיקה וכמוהו ככל אדם אחר.

4. בית המשפט העליון בפס"ד ד.נ.ד. קבע, כי ככלל לאחר שהוגשה השגה בהליך שומה יש למסור לידי המשיג את חומר החקירה המצוי בידי הרשות. באשר לחשש כי התרת גילוי החומר בשלב ההשגה תביא לסיכול חקירות פליליות המתנהלות במקביל להליך השומה האזרחי ציין בית המשפט כי:

"...בכוחו של המנהל לדחות את מתן השומה לפי מיטב השפיטה עד להשלמת החקירה הפלילית. ...באותו שלב, מסירת המידע לנישום כבר לא תאיים על החקירה הפלילית. ממילא, אם וכאשר מוגש כתב אישום, חייב המנהל למסור את חומר החקירה שבידיו לעיון הנישום – הנאשם".

5. בהתאם לסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב – 1982 עומדת לנאשם זכות עיון בחומר החקירה הפלילית רק לאחר הגשת כתב אישום. ככל שישנו חשש, כי ניהול ההליך האזרחי במקביל לניהול ההליך הפלילי, יפגע בניהול ההליך הפלילי, וזאת בשל החובה למסור את החומר המצוי בידי הרשות בהליך האזרחי, וככל שהתגבשה הכוונה להגיש כתב אישום בהליך הפלילי נגד אותו נישום, יש לדחות את הליך השומה האזרחי עד להשלמת החקירה במסגרת ההליך הפלילי.

6. מקום בו החקירה הפלילית מצויה בתחילתה, או במקרים בהם ההמתנה לתום תקופת החקירה במישור הפלילי עלולה למנוע טיפול במישור האזרחי בשל חלוף תקופת ההתיישנות להוצאת שומה, תתקבל החלטה בשאלת הטיפול במישור האזרחי בהתייעצות בין היחידה החוקרת, היחידה התובעת והיחידה המטפלת בהוצאת השומה.

7. לפני חתימת הסכם שומה במישור האזרחי או לפני הוצאת שומה שלא בהסכם יש לוודא כי השומה תעלה בקנה אחד עם ממצאי היחידה החוקרת והיחידה התובעת במישור הפלילי, ועל כן, יש לתאם את הוצאת השומה עם היחידות האמורות.

יודגש, כי ככלל אין מקום לסטות בשומה לקולא מן הממצאים אליהן הגיעו היחידה החוקרת והיחידה התובעת. במקרים חריגים כאשר הוחלט להוציא שומה (בהסכם או שלא בהסכם) על סכומים נמוכים יותר מאלו שנקבעו במסגרת ממצאי היחידה החוקרת או התובעת (בדו"ח גמר חקירה או בכתב אישום לפי העניין) יש לתאם זאת קודם הוצאת השומה, עם היחידה החוקרת ועם היחידה התובעת, ובמקרים המתאימים גם עם הרפרנט המשפטי.

8. יובהר, כי בהליך שומה אזורי המתבסס על ממצאי ההליך הפלילי, חובה לעבור על כל החומר שעמד ביסוד הממצאים בהליך הפלילי קודם הוצאת השומה. כמו כן, יש להפעיל שיקול דעת עצמאי ואין די בממצאי היחידה החוקרת. אין מניעה להוציא בהליך האזורי, שומה העולה בהיקפה על הסכומים שנקבעו במסגרת ממצאי החקירה הפלילית, וזאת, בין היתר, בשל מידת ההוכחה השונה הנדרשת בכל אחד מן ההליכים.

9. אחזור ואציין, בהמשך להנחיה שכבר ניתנה על ידי בעבר, כי במסגרת ההליך האזורי, אין ליתן הבטחות לנישום הנוגעות להליך הפלילי.

ב ב ר כ ה ,

**משה מזרחי, עו"ד (רו"ח)
היועץ המשפטי לרשות המסים**

העתק:

מר יהודה נסרדישי, מנהל רשות המסים בישראל

חברי הנהלה מצומצמת

יועצים משפטיים - _____

פרקליטות מחוז - _____